

treba takoj po šolski dobi kazati sredstva in pota, da se razvijejo v odločne može s samostojnim svetovnim pripravljenjem. Kakor vsako podrobno delo, zahteva tudi to delo vztrajnosti. In če se nam posreči pridobiti vsako leto, vsako drugo, tretje leto v vsaki vasi samo enega mladeniča za samoizobrazbo, smo storili neznansko veliko. Kakor ne smemo biti pri šolskem pouku nestrpni, tako moramo tudi v tem slučaju potrpežljivo čakati na sadove v bodočnosti. Jasno pa je, da tako vzgojimo naraščaj, ki bo sprejemljiv za vsa udobna kulturna vprašanja. Le možje, ki so se tudi v mladeniški dobi vzgojevali značajno in samostojno, lahko pozneje delujejo v blagor občanov. Mislite si pa lahko, kako velikanska moč bi se kazala v slovenskem narodu, ako bi vsaka občina imela zares napredne in inteligentne zastopnike!

Tako bi preiskali teren. Ko smo pripravili polje za delo, lahko začnemo z delom samim. Naše delovanje bodi sistematično, poljudno. Delovati moramo na to, da ustanove tudi naše občine ljudske knjižnice in javne čitalnice, ki so pristopne vsakomur. Nič manj potrebna niso javna poljudna predavanja. Naše občine se pa morajo toliko udobiti, da bodo same prirejale gledališke predstave in koncerte za ljudstvo.

S tem smo le nekoliko označili glavno delovanje. Ako hočemo, da bo plodovito, si ga moramo urediti po sistematičnem programu, izbornem načrtu. Potrebno je, da smo si že pred začetkom popolnoma na jasnem o vseh vprašanih poljudnega dela. Zato se hočemo v prihodnje podrobno z njimi baviti in podati vsa potrebna navodila in načrte. Tovariši, vi pa z delom tudi takoj začnite — v kolikor še niste zapričeli — in sicer na ta način, da si v zgoranjem smislu pripravljate tla za novo organizacijo!

Izjava Pedagoškega društva v Krškem.

Odbor »Pedagoškega društva v Krškem«, je v svoji seji 2. t. m. sklenil, da se obrne na veleslavni deželni odbor kranjski z utemeljeno prošnjo, da isti stori potrebne korake, da dobi učiteljstvo sigurno od deželnega šolskega sveta v Ljubljani predlagano 25% draginjsko podporo, dokler se definitivno ne regulirajo učiteljske plače.

Razen tega je soglasno sklenil sledečo resolucijo:

»Pedagoško društvo v Krškem« obžaluje, da je obstrukcija katoliško-narodnih poslancev preprečila v deželnem zboru kranjskem z ozirom na obupno gmotno stanje in na jako drage življenske razmere, s katerimi se mora boriti kranjsko učiteljstvo ter z ozirom na veliko, vedno bolj občutljivo pomanjkanje učiteljev neobhodno potrebno zvišanje učiteljskih plač ter prosi merodajne faktorje, da storijo vse potrebno, da dobi učiteljstvo sigurno od deželnega šolskega sveta v Ljubljani predlagano 25% draginjsko podporo.

»Odbor Pedagoškega društva v Krškem.«

Ljudevit Stiasny,
t. č. predsednik.

Kritikujoči glasovi.

Šolska vodstva so prejela ta-le odlok:

An alle Volksschulleitungen des Schulbezirkes!

Aus Anlaß eines speziellen Falles hat der k. k. Landeschulrat in Laibach mit dem Erlasse vom 5. Juli 1903, Z. 2155, anher eröffnet, daß der Religionslehrer einer Volks- oder Bürgerschule im Sinne der Bestimmungen der § 37, al. 2 der Schul- und Unterrichtsordnung vom 20. August 1870, R. G. Bl. Nr. 105, Mitglied des Lehrkörpers der betreffenden Schule ist, und demselben demnach sowie jedem anderen Lehrer derselben Schule das Recht zusteht, den Katheder zu benützen, d. h. in demselben seinen Katalog, seine Lehrbücher und sonstige Lehrbehelfe aufzubewahren.

Hievon werden die Volksschulleitungen zur Darnachachtung hiemit in Kenntnis gesetzt.

K. k. Bezirksschulrat.

Za glavo smo se prijeli pri čitanju tega odloka, nevedoč ali bi se jezili ali smejali. Naše šolske oblasti so dosegle s tem rekord, pa ne vprašajte, v kakšnem smislu. Čemu pa je katehetu kateder? Do zdaj le v ta namen, da je imel ondi shranjeno palico kot simbol vse pedagoške vednosti z vsemi formalnimi stopnjami in formalnimi stavki povrh. No, v novejšem času nekateri tudi vohunijo.

Razrednik ima spravljene v katedru uradne spise, za kar je osebno odgovoren in do katerih nima katehet najmanjše pravice. Na večrazrednicah ni odprt kateder učitelju, ki razrednika namešča za kako uro. Katehet določuje in vpisuje rede na večrazrednicah pri konferenci, na enorazrednicah ima ob klasifikaciji katalog na razpolago na katedru. Potrebno bi pač bilo, da bi tudi katehetje vpisavali vzeto tvarino v tednik — čemu je rubrika? — in naše šolske oblasti bi si s zahtevo pridobile neminljivih zaslug za izboljšanje pouka v verouku. Bojimo se, da sega njih oblast le do farovškega praga, četudi bi imele dobro voljo.

Ako bi ostal zgorajšnji odlok v veljavi, kako naj se postopa takrat, ko ima katehet zadnjo uro? Bo li moral učitelj čakati pred šolskimi durmi, da po odhodu kateheta takoj zapre kateder, ali naj katehetu kar izroči ključ v poljubno uporabo? Po pouku kateder vendar ne sme biti odprt, ker bi se lahko primerilo, da bi kdo iz nagajivosti kaj odnesel — mogoče kar katehet sam, zakaj se pa tako potezajo za to? — osobito pri šolah, kjer nimajo šolskega sluga.

Ta odlok pa ne drži tudi v juridičnem smislu, ker je bil slabo interpretiran. Dotični § 37. al. 2 se glasi:

Mitglieder der Konferenz sind die sämtlichen Lehrer, Unterlehrer und Nebenlehrer (Hilfslehrer). Letztere haben eine beschließende Stimme in den Fällen, wo es sich speziell um ihren Lehrgegenstand oder um ihre Schüler handelt; außerdem steht ihnen nur eine beratende Stimme zu.

Tu ni nikjer govora o verskih učiteljih, ampak le o podučiteljih in pomožnih učiteljih, h katerim pa zakonodalec (tukaj ministrstvo) katehetov ni prištevalo in tudi sami se ne prištevajo v vseh tistih slučajih, ki jim nakladajo kake dolžnosti. Takrat so le — dušni pastirji, izvzemši stalnih v Ljubljani in Idriji.

Poglejmo zdaj novejšo ministrsko odredbo, in sicer Min. Verordnung vom 8. Mai 1872, R. G. Bl. Nr. 68, § 4. al. 4:

Den nicht definitiv angestellten Religionslehrern, den Hilfs- und Nebenlehrern und Lehrerinnen öffentlicher Volksschulen und Lehrerbildungsanstalten, den Lehrerinnen der

Arbeitsschulen, dann den Lehrern und Lehrerinnen an Privat-Volksschulen steht es frei, sich an der Konferenz (okrajna) mit beratender Stimme zu beteiligen.

Tu zakonodalec izrečno loči verskega učitelja od pomožnega, kar je bilo do zdaj povsod v veljavi, in upamo, da ostane tudi v naprej. Naša šolska oblast se je enkrat prenašla. Prosimo, naj bo v bodoče bolj blagohotna nasproti učiteljstvu, osobito naj bo bolj oprezna nasproti rekurzom kranjskega tehanta Koblarja, katerega edini namen je, šikanirati neljube učitelje.

Dopisi.

Kranjsko.

† **Josip Petkovšek.** Po skoro dveletnem bolehanju je umrl 18. decembra 1903. v Velesovem na Gorenjskem tamošnji učitelj g. Josip Petkovšek hitre smrti. Pokojni se je rodil 13. marca 1863. l. v Bevkah pri Vrhniki. Ljudsko šolo je obiskoval na Vrhniki, potem pa je nadaljeval svoje študije v Ljubljani in Novem mestu. Dopršil je 6 gimn. razred z dobrim uspehom. Njegova želja je bila postati duhovnik, toda usoda je pri njegovem rojstvu odločila nadarjenega Petkovška za drug stan. Kot dvajsetleten mladenič (šestošolec) je moral l. 1883. za tri leta k vojakom. 1887 l. je vstopil — najbrže zaradi gmotnih razmer, da bi kar najhitreje dospel do lastnega kruha — v tretji letnik učiteljišča v Ljubljani in je že 10. julija prihodnjega leta napravil zrelostni izpit. S tem letom se prične njegovo delovanje med narodom, ki je zanj žrtvoval vse moči. Prva njegova služba je bila v Godoviču pri Logatcu, ki jo je takoj nastopil. Da je bil vesten, vnet učitelj, se razvidi iz tega, da je bil že koncem prihodnjega leta imenovan definitivnim učiteljem istotam. L. 1892. je bil premeščen v Goriče pri Kranju, kjer si je ustanovil lastno ognjišče in si poiskal družico za življenje, ki ga je obdarila s štirimi otroki. Čez tri leta se je preselil s svojo družino v Velesovo pri Kranju, kjer je poučeval na enorazrednici do svoje smrti. L. 1901. so mu umrli v enem tednu kar trije otroci, in ta nesreča je že prej bolehaločega moža tako potrla, da se je po pravici mislilo da ne bo prebolel. Ko je šel 18. decembra minulega leta proti večeru na izprehod, mu je postalo nenadoma slabo. Šel je, da bi se malo okrepčal k bližnjemu studentu, kjer mu je na opolzku bregu izpodrsnilo in rajnki Petkovšek je padel z glavo na robat kamen, tako da ga je zapustila zavest. Obležal je v vodi in — ker ga ni bilo blizu človeka, ki bi ga rešil — utonil. Njegov pogreb je bil sijajen. Udeležilo se ga je nad 20 učiteljev-tovarišev in nebroj ljudstva, kar dovolj dokazuje, da je prerano umrli užival splošne simpatije in spoštovanje. Ko so mu zapeli tovariši pesem-žalostinko, ga je sprejela zemlja v svoje hladno naročje. — Tako pada list za listom z drevesa blagovestnikov, ki so se vse svoje življenje trudili in delovali za narod. Njih duh bo živel, dokler bo živel narod! Njihovo delo bo obrodila stoteran sad!

Tovariš.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Slovenska Šolska Matica je imela dne 27. grudna m. l. svoj drugi občni zbor, o katerega podrobnostih bomo natančneje poročali v eni izmed prihodnjih števil, ko nam dojde dotično tajnikovo poročilo. Poudarjamo pa že lahko danes, da Slovenska Šolska Matica vrlo napreduje v vsakem oziru ter dela čast ne samo odboru in njenemu zaslužnemu predsedniku, ampak vsemu slovenskemu učiteljstvu. V odbor so bili za bodočo triletno dobo izvoljeni ti-le gg.: ravnatelj Henrik Schreiner, predsednik; deželni šolski nadzornik Frančišek Hubad, podpredsednik; ravnatelj Andrej Senekovič, blagajnik; nadučitelj Frančišek Gaberšek, tajnik; nadučitelj Jakob Dimnik, knjižničar; okr. šolski nadzornik prof. dr. Janko Bezjak in nadučitelj Vekoslav Strmšek, odbornika za Štajersko; prof. Viktor Bežek in okr. šol. nadzornik prof. Frančišek Finžgar, odbornika za Primorsko in Goriško; prof. Josip Apih, namestnik za Koroško; prof. dr. Fr. Ilešič, namestnik za Kranjsko in nadučitelj Josip Mešiček, namestnik za Štajersko.

Pregledovalcem računov so bili izvoljeni gg.: vadniški učitelj Ivan Krulec, prof. Ivan Macher in prof. dr. Ivan Svetina.

Letos bodo dobili člani po štiri knjige. Letopis je tiskala vso minulo triletno dobo »Katoliška Tiskarna«.

Ostale tri knjige so se tiskale v tiskarnah, katerih lastniki so vsi vrli narodnonapredni možje, in sicer je tiskal eno knjigo g. Poklukar v Ljubljani, drugo g. Šeber v Postojni in tretjo g. Slatnar v Kamniku. Novoizvoljeni odbor bo moral uvaževati željo naprednega učiteljstva, da se »Katoliška Tiskarna« prezre; to pa zato, ker se tam tiskata »Slovenec« in »Domoljub«, ki dan na dan obrekujeta napredno učiteljstvo ter hujskata ljudstvo zoper šolo in učiteljstvo. In take ljudi naj bi še učiteljstvo samo podpiralo!

Štajersko.

Slovenjegraško učiteljsko društvo je zborovalo 6. decembra — v petič v pretečenem letu — spričo skrajno neugodnega vremena ob povoljni udeležbi.

Celo tovariš Purkart iz daljnega Št. Vida je bil navzoč. Vajeni smo, da ga vidimo vsakokrat v svoje sredi. Velja, da ga posnemamo. Čast, komur čast!

Nameravano predavanje o risanju je ob nenavzočnosti referenta izostalo. Vseeno je bil program prav raznovrsten in zanimiv. Za to že skrbi naš dolgoletni predsednik Fran Vrečko.

Pozorno smo sledili njegovim izvajanjem in vzporednemu razkazovanju na šolski tabli o načinu, kako je navajati otroke k razumnemu čitanju zemljevidov in razumevanju merila, službečega zemljevidu v podlago.

Zatem nas predsednik opozori na pogodbo, ki jo je sklenil »Lehrerbund« s »Prvo dunajsko zavarovalnico proti nezgodam«, zaradi česar so mu osigurane posebne ugodnosti. Sklepalo se je sledeče:

Vsak član plačaj v blagajnico letnih 6 K, v kateri svoti je zaključena i naročnina za »Bundov« organ.

»Bundovemu« predsedniku Killerju se izreci za njegovo taktno in krepko zastopanje stanovskih interesov zaupnica, poslancu Robiču pa zahvala za odločne besede, s katerimi se je v deželnem zboru zavzel za odpravo III. kraj. plač. razreda.

»Zavezinemu« in »Bundovemu« organu se redno pošlje poročilo o naših zborovanjih.

Določila sta se dva dopisnika.

Končno nas je predsednik še opozoril na spise znanega pedagoga-praktika Pollacka in prebravši nam odlomek iz neke vzgojeslovne študije, je še iz lastnega dodal nekaj izkušenj iz svojega opazovanja otroškega žitja in bitja. S toplo ljubeznijo do mladine so bile navdahnjene njegove besede.